

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SCLOVENECEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Kam z otrokom?

Borba za eksistenco je vedno težja, življenje vedno bolj komplicirano; zato je potreba po čimboljši izobrazbi vedno nujnejša. Večina staršev to uvideva in se potrudi, da svoji deci to izobrazbo nudi. Ko otrok dovrši 4. razred osnovne šole, so starši postavljeni pred važno odločitev: meščanska šola ali srednja šola? Odločitev je tem težja, ker šolska organizacija pri nas še ni dovršena. Tako n. pr. meščanska šola še vedno nima svojega zakona. Vemo, da staršem ustrežemo, če jim pred to veliko odločitvijo damo nekaj pojasnil z ozirom na sedanji položaj šolstva.

Srednja šola je po svojem bistvu priprava na univerzo, oziroma tehniko. Zato je bistveno teoretskega značaja: vezbati mora teoretske zmožnosti v učenju in seveda presejati tako, da ne propusti nobenega učenca, ki nima potrebne teoretske nadarjenosti. Srednja šola je dolžna postopati tako, ker bi sicer znižala nivo univerze, kar bi bilo v škodo vsemu narodu. Meščanska šola pa je bistveno praktična, osobito po notranji reformi, ki se je izvršila v njej zadnja leta in se še vrši. Praktično delo postaja v njej vedno bolj središče, teorija se upošteva le, v kolikor oploja praktično delo. Meščanska šola usposablja mladino za praktično življenje in ji obenem zbujajo misli in ljubezen do njega.

Kam torej z otrokom? Odločitev je odvisna od otrokovih zmožnosti in — žal — še vedno od gnojnega položaja staršev. Drugo je razmeroma lahko presoditi, a ne tako prvo. Le če si popolnoma uverjen, da je tvoj otrok zelo nadarjen in za teoretsko delo zmožen in — to je važno! — da ima tudi dovolj resnosti in dovolj vrhne volje in zdravja za dolgotrajni študij, ga daj v srednjo šolo. Le tedaj bo lahko popolnoma izkoristil veliko zmožnosti, ki mu jih nudi srednja šola; prišel bo ravnim potom do cilja in se čutil srečnega v svojem bodočem poklicu. Če pa vseh teh predpogojev ni, bo prej ali slej vržen iz tira. Tak mladostnik pomnoži navadno vrsto delodolžnežev in večnih nezadovoljstev. Saj vsi poznate tip »propadlega študenta«. Tak revež ni v veselje niti sebi, niti staršem, niti svoji okolici. Niso redki slučaj, da je dijak — čeravno s težavo — dovršil univerzo in prišel do svojega poklica, pa se ne čuti srečnega v njem; ne odgovarja pač njegovemu značaju in njegovim zmožnostim; morda bi se v kakem fizičnem poklicu čutil mnogo srečnejše.

Za otroka poprečne ali praktične nadarjenosti je zato primernejša meščanska šola. Tu je snov in metoda prirojena poprečnemu učenju. Tu zagrabijo pouk — ker je praktičen — tudi manj nadarjenega otroka. Ker se vežba v praktičnem delu, se čuti nato v praktičnem poklicu srečnega; zna si pa tudi pomagati v njem, ker mu je meščanska šola dala vsoto potrebnih teoretsko osnovo in mu odprla razgled. K temu je treba upoštevati, da praktični poklici danes v splošnem niso slabše plačani nego takozvani »intelektualni poklici«, večkrat celo veliko boljše! Tudi niso danes v dobi dalekosežne demokratizacije nič manj ugledni. Absolutnem meščanske šole pa tudi končno ni zaprta pot v intelektualne poklice. Iz meščanske šole lahko vstopi učenec v višje srednje in strokovne šole. Niso namreč redki slučaj, da se učenec v meščanski šoli močno razvije nadarjenost in veselje do učenja. Bilo bi seveda krivično, če bi se takemu učenec onemogočil nadaljnji študij. Zato tudi zakon jemlje te slučaje v obzir. Ta čas je sicer prestop v višje šole še precej otežkočen z izpiti in taksami, a upati je, da bo novi zakon to popravil.

o.

Težka nesreča v Kranju

Kranj, 9. julija.

Marsikateremu čitatelju bo še v spominu tragična smrt Jakoba Grošlja, krovskega mojstra iz Drulovke pri Šmartnem, ki je v nedeljo 17. maja zvečer nesrečno končal pod kolesi brzovlaka na govenjski progi tik pred postajo Zabcina.

Po smrti svojega moža Jakoba, ki je šele letos spomladi dobil koncesijo za izvrševanje svoje obrti, je nadaljevala obrt njegova žena Marija Grošelj. Ta je najela dva brata, krovcu, doma iz Zeleznikov nad Škofjo Loko, in sicer Stefana in Janeza Primožiča. Janez je delal včeraj v Šmartnem pri Kranju, dočim je brat Stefan bil včeraj zaposlen s popravo s skalicami krite strehe pri posredniku Intiharju v Rakovici pri Kranju. Ob 9 dopoldne pa se mu je pri delu nenadoma odpela lestva in Stefan je strmoglavil kakih 7 metrov globoko na kamenito dvorišče, kjer se je po padcu takoj onesvestil. Primožiča so prisotni takoj pobrali in sporočili resilni postaji v Kranju nesrečo, ki je poslala takoj svoj rešilni avto. Primožiča so prepeljali na rešilno postajo v Kranj, kjer ga je pregledal zdravnik g. dr. Bežič, ki je ugotovil poškodbe na glavi, in sicer nad desnim ocesom in na rokah. Najhuješe pa je bilo pretrešenje možgan, radi česar ga zdravnik tudi ni pustil prepeljati z rešilnim avtomobilom v Ljubljano, ker voznja z avtomobilom nevarno vpliva na pretrešenje možgan. Stanje ponesrečenca, ki je po padcu kmalu prišel k zavesti, je danes še zelo dvomljivo. Primožič je bil priden in vesten delavec, star 37 let ter oče 5 otrok.

Nesrečni slučaj bi dali slutiti, da je Grošljeva obrtna koncesija v tesni zvezi z nesrečami, ki preganjajo vsakokratnega izvrševalca te obrti.

Zagrebska vremenska napoved. Lahno oblačno in zmerno toplo. Spremenljivo. Prehodne nevihte z dežjem niso izključene.

Dunajska vremenska napoved. Spremenljivo. Oblačno. Lahke padavine niso izključene.

Kdo preži na tujo zemljo

„Dalmatinski gozd“ slovesno posvečen v Genovi v prisotnosti zastopnikov italijanske vlade — Rimski značaj Dalmacije — „Mi, ki smo zmagali v svetovni vojni“

Split, 7. jul. — »Il Litorio Dalmatico«, ki izhaja v Zadru, je objavil sledeče poročilo o oficijelni slovesnosti posvetitve »dalmatinskega gozdu« v Genovi:

»V Genovi, v vrhu Peralta, je bil na zelo slovesen način posvečen »dalmatinski gozd«. Slovesnost se je vršila pod pokroviteljstvom genovske občine na iniciativo dalmatinskih in reških legionarjev (sekcija za dalmatinsko akcijo). V posvečenem dalmatinskem gozdu je dobilo 21 dreves imena neosvojenih otokov in mest. Te slovesnosti so se udeležili zastopniki vseh oblasti v Genovi, odposlanci združenj, legionarji, fašisti in bivši boreci. Odpeli so kraljevske himne in fašisti himno »Giovinezza«. Nato je dalmatinski legionar razvil modro dalmatinsko zastavo. Pesnik Mario Maria Martini, reški legionar, je dal drevesom imena mest in otokov: Omis, Rab, Budva, Kotor, Korčula, Hvar, Vis, Nin, Pag, Perast, Prčanj, Dubrovnik, Solin, Skradin, Supetar na Braču, Split, Šibenik, Trogir, Ugljan, Krk, Biograd na Moru. Na vsako ime so legionarji in vsi navzoči enoglasno odgovarjali: Tukaj!

Nato je govoril predsednik genovske občine, senator Broccardi. Misel o posvetitvi dal-

matinskega gozdu, je dejal Broccardi, je potekla od pesnika Mario Maria Martinija. Ta rodoljubna in značilna ideja je ustvarjena in gozd je posvečen na najlepšem kraju našega mesta. Ko je Broccardi opisal patriotizem Genove, je začel govoriti o naših bratih Dalmatincih, ki čakajo in niso izgubili vere niti tedaj, ko so po mirovni pogodbi pripadli drugim, a ne Italiji. Broccardi je dokazoval italijanstvo Dalmacije in rimski značaj dežel, ki so pripadale nekdanji Benetkam. Predsednik občine se je spominjal tudi svete zakletve dalmatinskih Italijanov, ki so na žrtvenikih svojih domov prisegli »v imenu Očeta, Sina in sv. Duha«, da ne bodo nikdar Hrvatji. Na koncu je Broccardi dejal, da bodo drevesa, ki so jim dali imena dalmatinski in reški legionarji, rasla bujnejše in močnejše, ker omenjeni otoki in mesta razvijajo italijansko trobojnico.

Mario Maria Martini je dejal kot oficijelni govornik — da se bo držal fašistične discipline in državljanske lojalnosti. Sicer niti ni potrebnost glasno govoriti. Kričati je treba samo slepim in gluhi. Mestni načelnik je naglasil našo jadransko vero, in mi se mu zavoljo tega globoko ginjeni zahvalujemo. Mi, ki smo zmagali v voj-

ni, pa bili premagani v mirovni pogodbi, korakamo vstrie s fašistično mladostjo, ki navdušuje in pomlaja. Je nekdo, ki z zločinsko trdnovitostjo išče spoprijem v nadi na novo, ali neumestno korist.

Treba je pibiti, da je čudna, fantastična slavnost v Genovi imela oficijeln značaj, ker so se udeležili zastopniki vseh oblasti v Genovi, da je bila naperjena proti integriteti kraljevine Jugoslavije z izrazito imperijalistično in protipacifiistično tendenco. To dejstvo, ki se v Italiji čisto ponavlja, nikakor ne odgovarja miroljubnim izjavam g. Grandija pri razorožitvenih konferencah in predstavlja točno sliko o nasprotstvu teorije in prakse. Po drugi strani treba istotako pibiti, da se italijanski listi brez razloga razburjajo, kadar se pri nas vršijo domoljubne slavnosti, ki so popolnoma notranjega državnega značaja in brez vsake osi proti sedem. To pa je nujljivo samo s stališča genovske »gozdne slavnosti«, da se sme nganjati imperijalistična propaganda proti sosodnim državam in da je dan povod za razburjanje, kadar prebivalstvo teh sosodnih držav slovesno poudarja načelo, da je moja stvar moja lastnina, do katere imam samo jaz pravico.

Pred carinsko vojno z Avstrijo

Prihodno sredo poleče trgovinska pogodba — Politični vplivi kvartije avstrijske gospodarske politike

Dunaj, 9. jul. d. Z neusmiljeno brzino se približuje 15. julij, ko preteče podaljšan rok avstro-jugoslovanske trgovinske pogodbe. Isti dan zapadejo tudi trgovinske pogodbe z Romunijo in Čehoslovasko, tako da bo v par dneh avstrijska republika v brezpodoben stanju s svojima slovanskima sosedomi, od katerih Jugoslavija predstavlja najmočnejše odjemalca za avstrijsko izvozno industrijo. Kljub temu pa avstrijska vlada ne kaže nikakega razpoloženja zato, da bi brezpodoben stanje preprečila, niti da bi si osigurala jugoslov. trg.

Zadnje dni krožijo v gospodarskih krogih celo vesti, da vlada neko neprikrito navdušenje za carinsko vojno. Brez dvoma se nahaja Avstrija pod zelo hudim pritiskom onih, ki vidijo rešitev za njo v visokih carinah. Po zgledu nemške države namerava tudi Avstrija zaščititi svoje poljedelstvo in se s pomočjo visokih carin osamosvojiti od svetovnega trga. Prvi koraki v tem pogledu so bili že storjeni, ko so cene moki in kruha narasle, čeprav se je ob istem času pojavilo zopet naraščanje brezposelnosti. To pomeni, da hoče Avstrija v najboljšem slučaju ovirati izvoz jugoslovanskih kmetijskih pridelkov v Avstrijo, čeravno že ne direktno izvajati carinsko vojno. V tem slučaju, katerega pa ne moremo predvideti, bi tudi jugoslovanski trg moral odkloniti avstrijsko blago. Naravno je, da Jugoslavija stavi gotove zahteve, ki so tembolj razumljive, ker jih

je Avstrija že itak izpolnila napram Madjarski. Med temi pogoji se lahko navedejo, v kolikor se je moglo doznati v dunajskih informiranih krogih, zvišanje jugoslovanskih carin za natančno določene industrijske pridelke iz železa in jekla. Nadalje bi Jugoslavija rada dobila neke vrste odprto ugodnostno carinsko tarifo za svoje žito v obliki kontingentov, kakor je to dobila Madjarska. Istotako se je pojavila zahteva po ugodnostnih carinah za jugoslovansko živino, prašiče in mesenino. Tudi to se nahaja v madjarski pogodbi. Zdi se, da se tem zahtevam upirajo gotovi avstrijski politični krogi, in sicer vsled zunanje pritiska, ki izhaja iz znanih virov. Italija, Avstrija in Madjarska so se nedavno med seboj povezale z vrsto zelo ugodnih trgovinskih pogodb, ki imajo namen dajati gospodarsko oporo gotovim političnim načrtom. Isti krogi smatrajo, da bi Jugoslavija v tej družbi ne bila dobrodošla in da se mora odbiti z vsemi razpoložljivimi sredstvi, event. tudi s carinsko vojno. Na srečo pa se nahaja v Avstriji pred vsem v krogih industrije mnogo pametnih ljudi, ki bodo skušali preprečiti, da se ne bi Avstrija dala zapeljati v avanturo, ki bi lahko ograjala njeno gospodarsko blagostanje. Sedaj, ko je »Anschluss« z Nemčijo za enkrat vržen med zastarelo politično šaro, bi bilo pravilno, če bi Avstrija svojo gospodarsko bodočnost začela graditi v tesnem sodelovanju z njenimi sosedi, četudi so to slovanskega porekla.

„Politika“ o bolgarski vladi

Belgrajski list je pesimističen

Belgrad, 9. jul. Z. Belgrajska »Politika« pri naša članek svojega soljskega dopisnika od 6. julija, ki je član zemljoradniške stranke v novi vladi Malinova. Pisec pravi, da je demokratska stranka predsednika vlade Ljapčeva. Drugo krilo se pa razlikuje le v osebnostih voditeljev, nikakor pa ne po programu in po svoji politični splošnosti, niti po sedanjem delu. Pisec pravi, da v sedanji vladi sodelujejo nacionalni liberalci Georga Petrova, ki so pristali revanšne politike Radosavljeva, to so v resnici bolgraski Hitlerjevci. Nam je popolnoma razumljivo, pravi pisec nadalje, zakaj je »Makedonija«, organ dobrotnikov braustva v Bolgariji, z večnim pisanjem poudarjala zaupanje novi vladi in smatrala nacionalne liberalce Petrova kot garancijo, da se bo notranja, a posebno še zunanja politika okrepila. Pisec zaključuje, da je nova vlada Malinova le malo drugačna kot je bila vlada Ljapčeva.

Upor v kaznilnici

Sofija, 9. jul. tg. V kaznilnici v Slivnem je središče prišlo do resnega izgreda kaznjencev. Ko se je skupina težkih zločincev po vsakdanjem spreobu vračala v celice, se je nenadoma vrgla na stražo ter se polastila njenega orožja. Kaznjenci so na to odprli druge celice, nakar so hoteli stupaj zbežati iz kaznilnice. Vendar se jim je straža postavila po robu. Nastal je hud boj, v katerem je bilo pet kaznjencev ubitih. Na obeh straneh pa je bilo več oseb težko ranjenih. Šele, ko je prišla vojaška pomoč, so mogli vzpostaviti zopet red in mir. Pri kontroli se je izkazalo, da je pet kaznjencev pobegnolo. Vse mesto je bilo zato strogo zastraženo, da kaznjenci ne pobegnejo.

Stavka po vsej deželi

Sofija, 9. jul. tg. Za ves pretekli teden je bilo značilno stavkovno gibanje v vsej državi. Posebno se je to pokazalo v centrih tekstilne industrije, v Jambolu in Slivnem. Očividno so gibanje

organizirali komunisti. V krajih, kjer vlada slavnost, pride vsak dan do spopadov s policijo. Dastaj je bilo le malo lahko ranjenih.

Sofija, 9. jul. tg. Bolgarska vlada je že pričela s spremenbo svojih konzularnih uradnikov. Tako sta belgrajski in berlinski poslanik prosila za prestavitve. Berlinski poslanik Popov je bil s kraljevim ukazom imenovan za profesorja soljske univerze. Njegov naslednik še ni določen. Najbrž pa bo bivši generalni konzul Dorev, ki je bil svojčas zelo blizu krogu ministrskega predsednika Malinova.

Obisk Dancev

Zagreb, 9. julija. Z. Včeraj zjutraj je dopotovala v Zagreb skupina Dancev, med katerimi je mnogo uglednih predstavnikov gospodarstva te napredne države. Skupino izletnikov vodi g. Fr. Pakati, ki mu gre zasluga te uspele ekskurzije.

Voldemaras — veleizdajalec

Kaunas, 9. julija. AA. Proces proti bivšemu predsedniku vlade Voldemarasu bo v kratkem pred vojaškim sodiščem. Voldemaras je obtožen, da je zasnoval zaroto proti vladi in pripravil atentat na polkovnika Kusteika. Zaslanih bo 200 pri.

Straži v Španiji

Madrid, 9. julija. AA. Po vsej Španiji so pošto-telegrafski nameščenici stopili v stavko. Javna služba je ogrožena. Tudi pristaniško delavstvo v Barceloni je odložilo delo. Povsod je zavladal nemir in bojazen pred hudimi dogodki.

Madjari se nočejo pogajati s CSR

Budimpešta, 9. julija. Z. Madjarsko čehoslovaska trgovinska pogajanja, ki se vrše v Zenevi, so zastala. Madjarska delegacija je izjavila, da se ne more zadovoljiti z onim preferenčnim sistemom, ki ga je predložila čehoslovaska vlada.

Drobne iz Romunije

Bukarešt, 9. julija. Z. Anton Habsburški in princesa Ileana se bosta po poroki, ki se vrši tukaj, nastanila takoj po rimsko-katoliškem obredu najprej v Transilvaniji, nato pa v Münchenu, v dvorcu španske infantinje, sestre kraljice Marije, matere.

Bukarešt, 9. julija. Z. Ustavna sekcija apelacijskega sodišča je razpravljala danes o tožbi bivšega guvernerja romunske narodne banke Burileanu, ki je bil v januarju t. l. odsavljen s svojega mesta, a na njegovo mesto postavljen Angelescu. Sodišče je razsodilo, da je kraljev dekret protistaven, a istotako je protistavno tudi imenovanje Angelescu. Razen tega je sodišče razsodilo, da plača država Burileanu dnevno po 5600 lejev za ves čas, odkar ne vrši dolžnosti guvernerja. Isto tako mu mora država plačati stroške v znesku 80.000 lejev. Ta razsodba apelacijskega sodišča je izzvala veliko senzacijo. Vlada bo vložila priliz na kasacijsko sodišče.

Bukarešt, 9. julija. Z. Zbornica je izglasovala nujnost predloga bivšega ministra Mihalakea, podšla nacionalne kmečke stranke radi izdaje zakona, da se ugotovi, odkod imajo državni uslužbenci svoja posestva in premoženje.

Zveza Irak-Turčija?

Carigrad, 9. jul. tg. Iraki kralj Fejsal je prispel danes v Carigrad. Kakor se čuje, so se v razgovorih med njim in turškimi državniki dotekali vprašanja, ali se bo Turčija še naprej udeleževala mosulske petroleja ali ga bo prodala Angliji. Uradni komunikacije o obisku omenja le, da se je vršil razgovor o skupnih zadevah ter o vprašanju ohranitve medsebojnega miru na mejah.

Italija poskuša tudi z Egiptom

Rim, 9. julija. AA. Zunanji minister Grandi je sprejel v posebni avdienci egiptskega ministra za zunanje zadeve Abdel-Fataha pašo. Po posetu in razgovoru z egiptskim ministrom je Grandi odšel v egiptsko poslanstvo in vrnil obisk.

Egiptski minister za zunanje zadeve je sprejel novinarje in jim izjavil, da ga je prišel sprejem v Rimu globoko presunil. Vesel je, da se nahaja v prestolnici Italije, ki jo vodi Mussolini v lepo bodočnost in ki je poglabila svoje kulturne in gospodarske stike z Egiptom. Pristavil pa je še tole: »Pri tej priliki izjavljam, da med Italijo in Egiptom nikoli ni bilo spora o zapadni egiptski meji in da to vprašanje nikoli ni motilo italijanskih egiptskih odnosajev.«

Danes bo Grandi priredil v Grandhotelu banket v čast egiptskega ministra za zunanje zadeve. Zvečer ga bo sprejel v posebni avdienci predsednik vlade.

London, 9. jul. os. V diplomatskih krogih zelo komentirajo obisk egiptskega predsednika vlade Abdel-Fataha paše v Rimu. Konservativni listi očitajo vladi, da je s svojo mlačno politiko dovolila egiptskim nacionalistom, da so šli iskati zaslombe v Italijo. Govori se, da bodo tozadevno stavljena vprašanja na zunanjega ministra v parlamentu.

In v Romuniji

Rim, 9. julija. Z. Prihodnji teden odide na odmor v Italijo romunski zunanji minister Ghika. V Italiji ostane nekoliko tednov, nakar odide v Francijo. V času, ko se bo mudil v Italiji in Franciji, bo Ghika obiskal Rim in Pariz, kjer bo konferiral s predstavniki italijanske in franc. vlade.

Mostar, 9. jul. Z. Danes se je vršila v Mostaru svečana proslava praznika sv. Cirila in Metoda, ki jo je priredilo društvo »Napredek«.

Split, 9. julija. Z. Angleška križarka je priredila včeraj večerjo našim predstavnikom vojnih in državnih oblastev.

Prelom ali sprava

Italijanska vlada ne ve ne kaj ne kam - Ves kulturni svet stoji za Vatikanom

Rim, 9. julija.

»Osservatore Romano« omenja komentarje, ki jih prinašajo režimski listi o papeževi okrožnici, ne da bi priobčili okrožnico samo. »Osservatore« pravi tudi, da se neče delj pomuditi pri fakti, kako ti komentarji na eni strani izpovedujejo katoličnem režimu, na drugi pa se o poglavarju katoliške cerkve izražajo na način, ki je v popolnem nasprotju s katoličizmom.

Dolžni pa smo, pravi glasilo sv. stolice, da odgovorimo na očitek, da je papež objavil polemičen dokument proti italijanski vladi v inozemstvu, medtem ko se med Vatikanom in italijansko vlado o tej stvari vršijo diplomatske pogajanja. »Osservatore« pripominja k temu, da je italijanska vlada popolnoma v nasprotju z diplomatskimi običaji obnem, ko je izročila sv. stolici svojo zadnjo noto, taisto razširila in v polemični obliki komentirala po vsem inozemstvu. Sicer pa je sv. oče že 31. maja izjavil, da ima on neglede na diplomatske korake pri italijanski vladi kot poglavar katoliške cerkve pravico, da pred vsem svetom protestira zoper nasilja, ki jih je zagrešil fašizem napram njemu in katoliški cerkvi.

Kar se tiče fraze fašističnih listov, da sv. oče »apelira na luč«, je treba poudariti, da se to, kar zadeva sv. očeta kot poglavarja katoliške cerkve, tiče celokupne katoliške cerkve in škofov vsega sveta. Škofje niso papežu tuji, ampak sinovi, in kar se godi s Katoliško akcijo v Italiji, to je zadeva vsega katoličstva, ki za katoliško akcijo prejema iniciative od sv. očeta.

Na koncu pravi »Osservatore«, da sme biti zadovoljen vsaj z eno stvarjo: s tem namreč, da režimski listi ni zamolčal spravljivih besed, s katerimi je papež svojo okrožnico zaključil. Res je, da se ne more priti do sporazuma, če bi ena ali druga stran stavila zahteve, ki ne bi bile opravljene. Sv. oče, pravi »Osservatore«, ni nikoli pozabil priznati pravice države niti ni pozabil na tiste odredbe fašizma, ki so bile v korist katoliške veri. Je pa obenem izjavil, da se mora Cerkev priporočiti to, kar ji gre ne po človeški samovolji, ampak po božji zapovedi, namreč pravica do verske in moralne vzgoje in oblikovanja mladine. To ho Cerkev vedno zahtevala z vztrajnostjo in intransigenco, ki ne more in ne sme odnehati, ker pohaja od božanstvenega naloga.

Nepomirljiv glas

»Giornale d'Italia« polemizira danes dalje s sv. stolico v običajnem tonu in z že znanimi argumenti ter zaključuje takole: »Kakšno vrednost more še imeti konkordat, kojega smisel je sveta stolica krčila in ki je postal v rokah papeža politično orodje? Treba je končati tak položaj. Italijanski narod ne more trpeti, da bi se proti njegovi državi dvigale zunanje sile, naj si bodo kakoregažkoli značaja. Mir med posvetno in cerkveno oblastjo se more doseči samo z jasno razdelitvijo pravic in s priznanjem popolne svobode italijanski državi, da vrši v blagor naroda svojo totalitarno politično in vzgojno nalogo.«

„Havas“ za sv. Očeta

Agencija Havas piše: Avtoritativni krogi Vatikanu so nas informirali o smislu in namenu najnovejših okrožnic sv. očeta. Okrožnica je eminentno in izključno religiozno značaja. Vsak ve, da je sedanemu papežu najbolj na srcu mladina. — Papež ne bi bil nikoli sklenil konkordata, ako se ne bi bil sprejel paragraf 43, v katerem je zagotovljena Katoliški akciji popolna svoboda pod direktno sv. očeta. Režim pa je čisto svojevoljno in enostransko to najbolj bistveno določbo konkordata kršil, ko si je prisvojil izključni monopol vzgoje mladine in oblikovanja duš italijanskega naroda. Italijanski škofje so sv. očetu sporočili, kakšne pogubne posledice ima fašistična vzgoja za mladino, vpisano v »Battolice. Ako bi se te priizbije objavile, bi našle globok odmev po vsem svetu. In ravno v momentu, ko so mladeniči odseki Katoliške akcije dosegali najlepše uspehe, da se religija v sredi italijanske mladine poglubi, je režim z brutalnim aktom to delo uničil. Vse, kar režimski tisk trdi o političnem značaju Katoliške akcije, o nekakšnih sestankih don Sturza in podobnih rečeh, je popolnoma izmišljeno. Papež je laleč od vsake politike. Namen njegove okrožnice je samo eden: za vsako ceno v sedanjih težkih okoliščinah rešiti duše mladine, za katere bo papež dal odgovor pred Bogom.

Angieški list slavi papeža

»Manchester Guardian« visoko hvali odločni korak sv. očeta, ki mora razveseliti vsako demokratično srce, ki ceni vrednost svobode vesti in prepričanja. Okrožnica je prava obtožnica fašističnega režima in Mussolinija, kojega brutalne metode razgalja pred vsem svetom. Se nihče ni tako otrogal brezkulturnosti fašizma in še nihče ni tako strgal lažne krinke z njegovega lica kakor papež Pij XI. To je tem večje vrednosti, ker je sv. oče sam Italijan. Ves svet sedaj z najbolj avtoritetno strani ve, kako fašistični režim postopa z italijanskimi državljani, ki imajo svoje lastne prepričanje. Zadnji dogodki v Rimu so bili taki, da ni bila ogrožena samo svoboda poglavarja katoliške cerkve, ampak tudi njegova oseba sama.

Zgodovinske važnosti je to, kar papež pravi o nedovoljenosti prisige, ki jo morajo polagati mladeniči in mladenke fašizmu. Papež po pravici prepoveduje tako prisigo, ki dela silo vesti. Vsa demokracija mora biti hvalna sv. očetu, da smatra kaj takega kot nedovoljeno, ker nasprotuje dostojanstvu človeške osebnosti.

»Manchester Guardian« končno konstatira, da je papež storil edino pravilni korak, če je konstatiral, da je prišel čas, ko se meja spravljivosti ne sme več prekrakati. Sio je za večne principe svobode človeške osebnosti in demokratične krščanske kulture, za katero pomeni fašizem največji madež na lieu Evrope.

„Slovenec“ v dobri družbi

Rim, 9. jul. Režimsko časopisje se danes vehementno zaganja v tri inozemske glasove: v oficiozno francosko agencijo »Havas«, ki je vzela v

zaščito sv. očeta, v glasilo nemškega centra »Germania« in v »Slovenec«. O Havasu pravi, da je framasonski, energičen članek »Germania« pa je fašističnemu režimu še posebno zato neljub, ker ima v kratkem priti v Rim nemški kancler dr. Brüning, ki je, kakor znano, član centra. Kar se pa tiče »Slovenca«, se zdi režimskemu tisku, da je njegovo pisanje naročeno od pravoslavnega Belgrada v politično antifilijanske namene. Pravi, da mešanica politike in vere, ki jo ponuja »Slovenec«, katoliškemu svetu ne nuja posebno lepega prizora. Glasilo katoliških Nemcev in glasilo katoliških Jugoslovancev, »Slovenec«, sta se tako našla v obliju z agencijo francoske vlade — tako zaključujejo fašistični listi svoj tozadevni dolgozvezi članek, pisan s tisto tendenciozno in zlo namero, ki jo oni podkajajo drugim.

Arnaldo Mussolini je za spravo

Rim, 9. jul. Precej zanesljivo znamenje, da fašistični režim nčče iti do skrajnosti v borbi proti sv. stolici, so članki, ki jih je priobčil brat šefa vlade, Arnaldo Mussolini v »Popolo d'Italia«.

Trockij o petletki

Istanbul, julija.

Najbližji Ljeningov sodelavec in tovariš, človek, na čigar vesti je največja svetovna sramota — boljševizem, ki je vse tvegal za okrepitev boljševizma, je Lev Trockij. Njegova sodba o usodi Rusije je zanesljiva, kajti on jo zelo dobro pozna. Te dni je neka agentura dobila njegov spis o petletki Rusije, ki je bil objavljen v poljskih listih, po katerih piše Trockij:

Na XVI. komunističnem kongresu je Stalin podal statistične podatke, ki naj bi pokazali, da se bo Rusija po izvedeni petletki postavila na noge in se na vseh poljih izenačila z drugimi kapitalističnimi državami. Ko primerja ruske gospodarske sile z gospodarskimi silami drugih držav, se sam Stalin poslužuje tega neverjetnega izražanja: Če je govor o razširjenju naše industrije, je treba pripomniti, da mi v tej stroki puščamo daleč za seboj druge kapitalistične države. Po tej izjavi Stalin urno pristavi, da bo le močno pospeševanje širjenja ruske industrije pomagalo »orientirati se«, postaviti se na noge in se izenačiti z drugimi državami tako v tehničnem kakor v ekonomskem oziru. Ni jasno, ali je pri tem imel v mislih sedanjo petletko ali celo vrsto takih petletk; kajti Stalin sploh ni pojasnil, kaj pomeni ta »pospeševanje na noge« in »pospeševanje kapitalističnih držav za seboj. Stalin je previden in rad govori nejasno o »velikanski grožnji«, ne da bi dal svojim trditvam kako statistiko. To je tudi zelo prebrisan politični manever — Stalin si pušča odprto okence, če bi moral kdaj dati odgovor množicam zaradi neizvedenega načrta. Vsa Stalinova politika stoji na nezanesljivih temeljih, ki so polni nasprotij. Ne glede na to, da petletni načrt ne bo mogel biti popolnoma izveden in ne bo prinesel zaželjene koristi, se je diktator izrazil, da bo nadalje vodil propagando v prav takem optimističnem tonu.

Petletka ni problem same Sovjetske Rusije, ampak tudi problem vsega socializma. Službeni organi komunistov trdijo, da bo Rusija po izvedbi petletke stopila v prvo vrsto med industrijskimi državami. Če bi se te trditve izpolnile, bi bila socializem in njegova politika močno podprta, kajti Rusija bi s svojimi 160 milijoni prebivalcev in ne navadnim bogastvom od časa izvedene petletke naprej zavzela važnejše mesto v kapitalističnem svetu kakor je to, ki ga zavzemajo sedaj Ameriške države. Tedaj bi bil ves svetovni proletarijat prepričan, da se je socializem posrečilo ustanoviti intenzivnejše življenje od tega, ki ga nudijo kapitalistične države. Ta poizkus bi bil izveden malone v petih letih in to v deželi, ki je najbolj izmed vseh dežel v tem oziru zaostala! Buržuazija ne bi mogla časa primerno vzdržati pritiska proletarskih mas, ki bi pritiskale na vlado.

Ta metoda likvidacije kapitalizma bi bila tudi zelo priprosta in zelo ekonomična, in zelo človeška, in zelo zanesljiva, če bi vse to, kar je rekel Stalin, bilo res; žal, da je vse to le iluzija!

Petletko so začeli izvajati v letih 1928-29, t. j. v času, ko je bil popoln zastoj, beda in barbarizem. Največ je dosegel boljševizem v času od 1924-30. Toda tudi po tem času je Rusija veliko bliže predvojni Rusiji, kakor temu položaju, ki ga zavzemajo

Pravi, da je fašizem trdno odločen, da da italijanski mladini patriotsko in državljansko vzgojo na verskem temelju. Noče vzeti nobenih neodjemljivih pravic ne rodbini ne Cerkvi. Toda vzgoja rodbine je naravno egoistična in oportunistična, do čim zahteva državna vzgoja žrtve za splošnost. — Kar se tiče cerkvene vzgoje, pa je preveč transcendentna, tako da mladino nehoče oddaljuje od njenih konkretnih nalog. Na vsak način je treba sporazuma in kompromisa med tema dvema nazoroma o vzgoji. Vsaj življenje obstoji v tem pogledu iz samih kompromisov, država pa mora živeti. Cerkev se mora sprijazniti s tem, da Italija rabi močno mladino, pripravljeno na vsako žrtv. Fašistična Italija nima nobenega vzroka, da bi poglabljala konflikt, v katerem govori bolj sree in osebnim resentimentom, nego logika. Italijani želijo živeti v miru, nikakor pa ne morejo trpeti tujih ingerenc.

British United Press pravi, da so v avtoritativnih krogih mnenja, da se bo spor med Italijo in Vatikanom rešil mirno in da bo odgovor Mussolinija redigiran v pomirjevalnem duhu.

v prvi vrsti stoječe kapitalistične države. Tri četrtine ruskih prebivalcev živi od zemlje, dočim na vsakega kmetarja v Zedinjenih državah Amerike pridejo po trije obrtniki. Vsa gospodarska in obrtna proizvodnja Amerike, če računamo za eno osebo, je trikrat večja kot proizvodnja Rusije. Ameriška industrija izkorišča 35.000.000 HP (konj. sil) električne energije, Rusiji pa so na razpolago samo 4.600.000 HP. Ob koncu petletke bo imela Rusija samo eno četrtino te električne energije, ki je sedaj v Ameriki, toda če upoštevamo število prebivalcev v obeh državah, bo to število še manjše — le ena šestina! To razmerje bo le tedaj tako, če bo petletka popolnoma izvedena in če ne bodo Združene države storile v tem oziru niti najmanjšega napredka.

L. 1928 je znašala v Združ. državah produkcija železa 38 milj. ton, v Nemčiji 12 milj., a v Rusiji samo 3.200.000 ton. Istega leta je bila proizvodnja jekla v Združ. državah 3 krat večja kot v Rusiji.

V prvih letih petletke je bila podobna produkcija kovin v Rusiji produkciji l. 1880 v Združ. državah. Treba pa je pripomniti, da je tedaj število pre-

bivalcev v Združ. državah dosegalo le tretjino prebivalcev sedanje Rusije.

Železna produkcija v Združ. državah je 23% večja od njih poljedelske produkcije. V Rusiji pa je železna produkcija 10 krat manjša od nje poljedelske produkcije. Ruski proizvod premoga je 8 krat manjši kot v Združ. državah. Ruski proizvod nafte zavzema le 7% svetovne produkcije, dočim ameriški proizvod 68% celotnega proizvoda.

Volnena obrt v Rusiji bi morala stati na zadovoljivi višini. Toda tudi tu je velik zastoj. Proizvod v Združ. državah v tej stroki dosega 22% svetovne produkcije, Anglija 33% in Rusija 42%.

Po izvedbi petletke bo Rusija imela okoli 80.000 km železnic, Združ. države jih imajo 400.000. Na 100 kv. km v Združ. državah pride 51,5 km železnice, v Belgiji 370 km, v Evropski Rusiji 17,7 km, v Azijski Rusiji samo 1 kilometer.

Se borišči so statistični podatki glede pomorske trgovine: Anglija ima združenega v svojih rokah 30% trgovinskega gibanja na morju, Združ. države 22,3%, Rusija pa samo 0,5%.

L. 1925 je bilo v Združ. državah 80% vseh svetovnih avtomobilov, Rusija je imela le 0,1%. Ko se bo izvedla petletka, bo imela Rusija po službenih podatkih 153.000 avtomobilov, ker pride na 1000 ljudi en avto. 36% vsega zlata je v Združ. državah, v dohodnini Francije je 11%, a v drugih 10 najvažnejših kapitalističnih državah 83%; vsi drugi kraji z Rusijo vred imajo samo 17% zlata.

Kar tiče proizvodnje časopisja in knjig je Rusija v primeri s carsko Rusijo izvršila velikanski napredek: vendar pa v primeri z drugimi državami zelo zaostaja. Za časopisje in knjige izrabljenega papirja pride v Rusiji 7 funtov na eno glavo, dočim pride v najznatnejših državah kot v Španiji, Jugoslaviji in Bolgariji 12—14 funtov na eno glavo. Združ. države porabijo 23 krat več papirja kot Rusija. Tudi po petletki bo uporaba tiskanega papirja v Rusiji 10 krat manjša kot v drugih državah.

Tako se problem ne zdi tako razumljiv kot to trdijo komunistične izjave.

Povsod se govori, da se v Rusiji goji socializem. Vlada si na vso moč prizadeva, da bi zmanjšala ubostvo in bedo, ki sedaj vlada v Rusiji. Kakšne so posledice teh prizadevanj? Številke kažejo, da je načrt petih let še zelo daleč od uresničenja trenutka. Kaže, da bodo vsi prebivalci Rusije morali pasove tesneje speti in stradati radi dvomljive prihodnosti. Tako je jasno, da, dokler je v državi akota in pomanjkanje, dokler je proizvodnja majhna, tako dolgo ni govora o kakšni socializaciji. Danasnja Rusija, ki trpi glad, je zelo daleč od socializma. Tu torej more biti govor le o tem, kako se preživeti, ne pa, kako prehiteti druge države. A to, da bo Rusija po petih letih spremenjena v raj, je samo goljufija mas. — Tako Trockij.

Zdi se, da je kljub njegovemu nasprotstvu do sedanje boljševiške vlade v njegovih besedah, ecej resnice.

Se...a.

Naše planinstvo v krizi

Prejeli smo:

Slovensko planinsko društvo je zašlo v občutno krizo in ker je SPD še vedno skoraj edina in splošna organizacija naših planincev, je obenem zašlo v krizo tudi vse slovensko planinstvo. V krizi je organizacija planinstva, v krizi pa so tudi ideali planinstva.

Slovensko planinsko društvo je takoj po vojni stalo pred veliko nalogo, namreč da prevzame vse planinske organizacije, ki so bile v naših pokrajinah, zlasti pa ves njihov inventar s kočami vred. Na ta način bi SPD zadostilo svoji nalogi. Druga naloga SPD pa je bila, da nadahuje, vzdržuje in spopolnjuje planinske naprave. V glavnem bi SPD izvrševalo to drugo nalogo z napravami novih poti, z markacijami in z novimi planinskimi kočami. Seveda s tem še ni rečeno, da bi morala biti na vsakem hribu krčma, ki bi služila bolj drugim namenom kakor pa pravemu planinstvu.

Ako danes gledamo, kaj je SPD napravilo in doseglo, je to zelo malo. Zlasti je SPD zanemarilo moralni in etični povzdig planinstva. Zaradi tega in iz drugih vzrokov so nastale v društvu razmere, ki so pričele mnoge odbijati. Pravi in izkušeni planinci so se celo začeli odgovajati sodelovanju, ker nočejo trpeti diktata v društvu. Na zadnjem obč. zboru je prišlo do nekega kompromisa, ki pa je celoti bolj v škodo kakor pa v korist.

Razmere v organizaciji imajo seveda poseben vpliv tudi na razmere v kočah. Vsaka koca ima svojega oskrbnika iz vrst članov SPD. Oskrbnik oskrbuje na lastno pest svojo koto s potrebščinami in hrano in hoče seveda tudi sam živeti. Obiskovalci koč morajo plačevati cene, ki so temu primerno visoke. V nekaterih kočah pa zlasti pozimi, ko imajo prostejše roke, ponekod prav po judovski odirajo smučarje. To ni v korist našemu planinstvu in se mora nehati.

Se hušje pa je z redom v kočah. Neugodno je, da oskrbujejo kočje ponavadi ženske, ki nimajo

moči, da bi ugovarjale morebitnemu razgrajanju v kočah. Zato sta red in disciplina v kočah pod kritiko.

Glavne nereda pa so krivi v bližnjih, lažje dostopnih kočah domači mladi ljudje obeh spolov, ki zahajajo v kočje počenjat svoje šale. Pravi turist, ki pride v gore odpočit se in oddahniti, se boji v tako kočjo vstopiti, kaj šele prenočevati. Med take oskrbujevalce planinstva spada tudi dosti ljubljanskih nedeljskih turistov, ki smatrajo planinske kočje najbrže le za pivnice brez policijske ure.

Prav posebno poglavje pa bi bilo treba napisati o povečini še nedorasti mladini, ki hodi v planinske kočje na svoje ljubavne sestanke. Ali je to združljivo z visoko moralno in etično nalogo planinstva? Le kaj počenja stari, da puščajo svoje otroke v hribe, ne da bi jih izročali pametnemu nadzorstvu v varstvo?

Tako smo sedaj ob žalostni bilanci našega planinstva, ki se je izpreverilo v vse kaj drugega, kakor pa so si to zamišljali njegovi idejni začetniki pred desetletji. Na eni strani imamo nesmiselno izpostavljanje raznim nevarnostim in baharijo z rekordi, doseženimi v planinah. Povrh tega so taki junaki še uzaljeni, če malo podvomijo, da je padel 50 metrov globoko in se živ ostal. Na drugi strani pa imamo zlorabo planin v neetične svrhe, vmes pa se je razpasla še ponekod prav odurna kupčija s planinstvom. V planinski organizaciji sami manjka demokratičnega duha in strpljivosti, na drugi strani pa skoraj ni govora o kaki resni kritiki. Ni čuda, če so že redki planinci, ki z vso svojo dušo razumejo veličastnost planin in krasne božje narave. Janez Mencinger iz Bohinja ni bil nikoli na vrhu Triglavu, vendar kako krasno je opisal lepoto planine. Le taki planinci, ki bodo zahajali v planine z ljubeznijo in s spoštovanjem do narave — tudi če ne bodo prinesli zvrhianh košev narcis z Golice — le taki planinci bodo preprodili naše planinstvo in tudi planinsko organizacijo.

Diplomati in banke na delu

Živahno gibanje po vsej Evropi po pariškem sporazumu

Novi ameriški načrti

Washington, 9. jul. 2. Tukaj proučavajo dva načrta, kako bi se znižali vojni dolgov med posrednimi državami dolžnicami. Prvi načrt je predložil Edward Hurley, v katerem predlaga znižanje vojnih dolgov za 50% za dobo 30 let, to pa le v slučaju, če bi se vse države dolžnice zavezale znižati svoje oboroževanje za 50% za dobo 20 let. Drugi načrt je predložil finančnik Schlegel, ki predvideva, da za vsaki dolar, za katerega bodo države dolžnice zmanjšale oboroževanje, in ki naj skupaj ne znesse preko 200 milijonov dolarjev, bo Amerika znižala svoje oboroževanje za polovico tega zneska. Ta denar pa bo Amerika porabila za amortizacijo dolgov.

Nove konference

Pariz, 9. julija, tg. Po sprejemu Hooverjevega predloga bo potrebno sklicati več tehničnih konferenc. V ta namen so se zainteresirane vlade večkrat sporazumele za gotov spore. 12. julija bo seja revizorjev mednarodne reparacijske banke v Baslu, na kateri naj bi se razložila vprašanje francoske garancije v slučaju Youngovega moratorija. 17. julija pa bo v Londonu konferenca strokovnjakov za rešitev problema sivarinih dobav. Na to kon-

ferenco pošljejo Francija, Italija, Belgija in Nemčija svoje zastopnike. Združene države pa opozovale. Nadalje bodo tudi medsebojni obiski ministrov. Tako dospe angleški zunanji minister Henderson 14. julija v Pariz. 16. julija pa se poda z MacDonaldom v Berlin. Obiska nemških ministrov v Parizu ni pričakovati pred 25. julijem. Ameriški državni tajnik Stimson pa je že sedaj na diplomatski turneji po evropskih prestolnicah.

Bankirji

London, 9. jul. tg. Predsednik nemške državne banke dr. Luther je danes dopoldne prišel na evropsko letališče. Kmalu nato se je v vlak odpravil s predsednikom angleške narodne banke Montague v Pariz. Dr. Luther je namernoval predvsem priti v Pariz, vendar je želel prej razgovarjati se z Montague Normanom. Na potu v Pariz sta imela predsednika obeh bank sestur trajajoč razgovor. Kakor se čuje, bo Montague Norman takoj po svojem prihodu v Pariz odlopotoval naprej v Basel.

Pariz, 9. jul. tg. Predsednik nemške državne banke dr. Luther in predsednik angleške narodne banke Montague Norman se pričakujeta danes v Parizu ob 11. uri. Norman bo takoj odlopotoval v Basel, dočim se bo dr. Luther

razgovarjal jutri z glavnim guvernerjem francoske narodne banke Moretom o veliki kreditni akciji v prid Nemčiji.

Nemčija, sedaj pa ti

London, 9. jul. AA. Pogajanja za izvedbo Hooverjevega načrta se nadaljujejo. Dne 17. julija se sestanejo v Londonu strokovnjaki držav podpisnic Youngovega načrta. Listi poudarjajo važnost stališča nemške države in vprašanja, ali bo Nemčija vse storila v korist evropskega mira.

Times pravi, da je Anglija s sprejetjem Hooverjevih predlogov veliko žrtvovala. Tako morajo storiti druge države isto in to čimprej. List nadaljuje, da so druge države žrtvovale v prvi vrsti za Nemčijo, ki edina dejanski pridobi. Zato druge države pričakujejo, da bo Nemčija kaj storila za evropsko sodelovanje, kar bi gotovo zelo dvignilo njen kredit in pomagalo pogajanjem, ki se prično prihodnji teden, do srečnega zaključka. Nemčija ni morala dokazati, da bo porabila gospodarsko pomoč v izključno gospodarske svrhe. To bi pokazala najlepše s tem, da bi se odpovedala gradnji križarke »Elsass Lothringen« vsaj za čas enoletnega moratorija. Psihološka vrednost tega čina bi gotovo z daleka nadkrčila korist vojne ladje, ki bi jo zgradila.